

Maxim Februari

DE MAAKBARE MAN

Notities over transseksualiteit

2019 Prometheus Amsterdam

Eerste druk 2013
Vierde druk 2019

© 2013 Maxim Februari
Omslagontwerp DPS Design & Prepress Studio
Foto omslag Niek Stam
Zetwerk Mat-Zet bv, Soest
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 4360 2

LICHAAM

Je lichaam veranderen: niet alleen transseksuelen doen het. Er zijn geboren vrouwen die chirurgische ingrepen ondergaan om zich vrouwelijker te voelen, geboren mannen die mannelijke hormonen gebruiken om mannelijker te worden. Ook zij zijn in zekere zin in transitie. Kennelijk klopt er naar hun gevoel iets niet met hun niveau van femininiteit of masculiniteit, en moet er iets aan gebeuren. De Amerikaanse komiek Ian Harvie zegt: 'Dolly Parton is trans, Kenny Rogers is trans, al die mensen die iets aan zich hebben laten doen: ze zijn duidelijk trans, maar ze weten het niet.'

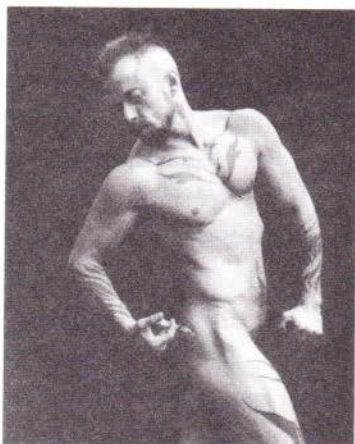
Hier zit wat in. Je kunt inderdaad zeggen dat de frase 'geboren in het verkeerde lichaam' niet exclusief opgaat voor mensen die de overstap maken van man naar vrouw of andersom. Vrijwel niemand heeft een lichaam dat naadloos past. Dat we het in verband met transseksualiteit toch voortdurend over een verkeerd lichaam hebben, is vooral om er gemakkelijk vanaf te zijn. Aan de ene kant klinkt de uitdrukking heel zielig en onschuldig en wordt de transitie er behapbaar door. Aan de andere kant hoeven anderen zo niet langer na te denken over hun eigen worsteling met mannelijkheid of vrouwelijkheid – zij zijn

immers normaal en geboren in het juiste lichaam?

In feite is het een oppervlakkige manier om in één klap al die uiteenlopende gevoelens en individuele levensgeschiedenissen van mensen met genderonbehagen te beschrijven – *a soundbite of struggle*, zoals ik ooit ergens las. Ian Harvie zegt: 'Ik gebruik die woorden alleen opdat mensen die niet zo verdomde snugger zijn het ook begrijpen.'

Het verkeerde lichaam

Anders dan de soundbite van strijd suggereert, kan genderdysforie zeer uiteenlopende vormen aannemen. Uit verhalen weet ik dat sommige mensen vooral een dringende behoefte hebben aan de juiste hormonen. Die bloeien meteen al op zodra ze testosteron of oestrogeen door hun lichaam voelen stromen. Anderen herkennen hun eigen lichaam niet, of ze kunnen er niet in de spiegel naar kijken, omdat ze de aanblik niet kunnen verdragen van hun geslachtskenmerken.

Loren Cameron (1959),
fotograaf, gespecialiseerd
in foto's van transseksuele
lichamen, zelfportret.

Voor mij is de aanblik van mijn lichaam zelf nooit het grote probleem geweest, maar wel de verlegenheid waarmee ik het door de wereld moest dragen. Een gevoel laat zich moeilijk uitleggen, maar laat ik zeggen dat schaamte het kernprobleem was. Die ontstond niet zozeer doordat mijn lichaam mezelf vreemd voorkwam, maar doordat het signalen uitzond waardoor anderen me als vrouw interpreteerden. Schaamte dus om te worden gezien op een manier waarop je niet gezien wilt worden. Een situatie die misschien nog het best te vergelijken valt met die puberale nachtmerrie waarin je naakt door de volle gangen van je middelbare school loopt, om je kleren te gaan ophalen die om onduidelijke redenen op het bureau van de leraren Frans liggen.

Niet dat de paniek letterlijk te maken had met naaktheid, maar het was hetzelfde wanhopige gevoel te zijn overgeleverd aan de blik van belangstellenden, zonder invloed te kunnen uitoefenen op de manier waarop ze je lezen.

Buitenstaanders denken vaak dat transseksuelen vooral verlangen naar aanpassing van hun genitaliën, maar die spelen bij zo'n problematische toeschrijving van vrouwelijkheid nog wel het minst een rol; die ziet namelijk niemand als je een bakkerswinkel in stapt om een brood te kopen.

Dat de paniek kon toeslaan in bakkerswinkels, tijdens lezingen, bij het openen van de mail en bij alle sociale situaties waarin ik als vrouw werd aangesproken, had dan ook veel meer te maken met de signalen die mijn stem uitzond, mijn gezicht, mijn postuur, mijn naam en al met al met de sociale rol die me op grond van al die signalen was toebedeeld. Het was niet mijn lichaam op zich, maar mijn lichaam als interface voor contact met de buitenwereld dat me in de weg zat.

Overigens moet ik mezelf meteen tegenspreken. Natuurlijk heb ook ik wel met onbegrip naar mijn lichaam in de spiegel gekeken; al was het niet altijd met walging en weerzin. 'U verzet zich tegen uw incarnatie,' zei een huisarts bij wie ik ooit als achtentwintigjarige terecht kwam wegens vermoeidheidsklachten, en ze had gelijk.

Het was objectief gezien geen verkeerd lichaam, maar het leek niet op mij en het was niet ik, zoals de Engelsen zeggen. Om toch vooral jongensachtiger te lijken was ik de jaren daarvoor radicaler afgevallen dan verstandig was, vandaar ook de vermoeidheidsklachten, en toen ik weer een beetje bij gegeten had, nam het verzet tegen mijn incarnatie opnieuw toe. Kleren hingen niet om mijn lichaam zoals ik het wilde, lijnen waren te zacht, mijn stem te vrouwelijk; ik was dan misschien niet bij mijn geboorte geïncarneerd in een mestkever of in het stuk *Ungeziefer* waarover Franz Kafka schrijft in zijn verhaal over de metamorfose, maar wel in een lichaam waarvan ik de nuances niet begreep.

Het was niet eens zo'n gekke noodoplossing om mijn leven verder schrijvend door te brengen. Zo kon ik het gesprek aangaan zonder geïncarneerd te zijn, en dus zonder dat mijn gesprekspartners er steeds opnieuw aan werden herinnerd in welke sekse ik was geboren. Totdat de buitenwereld me opsloot in het interneringskamp van de vrouwelijke schrijvers en vrouwelijke denkers, natuurlijk. Toen bleek ik met al dat schrijven geen klap opgeschoten.